

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyilttór sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1904.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Szerda, február 24.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezéreltek: A hegyaljai motoros vasut. Irta: Szathmáry János.
A magyar delegációból.
Mozgósítási hírek.
A nagylaki választás.
A japán-orosz háború.
Mikor született Damjanich?
Harc a színházjegy körül.
Tisza — Apponyi ellen.
Az aradi színház tüzbiztonsága.
Válság a négyzetben.
Irodalmi estély.
Viharos hírlapíró-gyűlés.
A Kuria a szerelemről.
Tárca: A vén harangozó. Irta: Lampérth Géza.
Regény-Csarnok: Az Antikrisztus csodái.
Irta: Lagerlöf Zolma.

A hegyaljai motoros vasut.

Arad, február 23.

A hegyaljai motoros vasut létesítése körül támadt vita, mely szélesebb mederbe csapott s mely — akaratom ellenére bár — engem is felszólalásra készítetett, még mindig függésben tartja ezen kérdés végleges eldöntését, mert hiszen a város maga is csak ezután fog még benne állást foglalni. Épen ezért nem tartom feleslegesnek, hogy ígéretemhez képest behatódott fejtegetéseim által magam is hozzájáruljak a kérdés helyes megoldásához.

Mielőtt tárgyam részletes előadásába belefognék, jelezni kívánom, mit és mily sorrendben óhajtok tárgyalni. Ami ezen tervezett vasutnál különös érdekű, az azon kérdés, van-e Arad és a hegyalja közt vasutra s ha van, milyen vasutra van szükség? Ez az egyik főkérdés. Micsoda

forgalom várható, ennek lebonyolítása mily költséggel lehet, micsoda bevétel várható a forgalom után s micsoda tiszta bevételi többletre, jövedelemre lehet számítani? Ez a második főkérdés. Ezek után fogom levonni a következtetést, mennyit fordíthat az érdekeltség a vasut létesítésére.

Lássuk tehát első sorban a szükségeséget. Mindjárt soraim elején ki kell jelentenem, hogy a „motoros vasut” megnevezés helytelen; ilyen vasut nincs s ha mégis használok cikkem elején én is ezen megkülönböztetést, teszem azt csak azért, mert szokás mostanában a könnyű, kis forgalmu, vagyis nem nemzetközi s még nem is országos jelentőséggel bíró vasutakat, ha ezeken a közlekedés automobillal történik, motorosoknak nevezni, pedig hát a villanyos, benzines, petroleumos, gőzös stb. mind motoros, csak hogy nem automobil, olyan értelemben, hogy ő maga a vontató is, a személyszállító is, vagy hogy másképp fejezzem ki magam, a mozdony is, a személykocsi is.

Nem szeretnék unalmassá válni, sem olyannak tekinteni, mint aki egyszerű dolgokról iskolai előadást akar tartani és fontoskodik, de mégis kénytelen vagyok, hogy felfogásomat tisztán s világosan megérthetővé tegyem, egy pár szóta vasutak jellemzésére elmondani.

Miért épül a vasut? Azért, hogy a szállítási és közlekedési szükségletet kielégítse. E szükséglet pedig többféle; nagysága és jelentősége más és más. — Lehet országos, sőt világforgalmi érdekű, s akkor szükség van a nemzetközi forgalmi szükséglet lebonyolítására szolgáló nagy elsőrangú vasutakra. Lehet egy nagy vidék

szállítási és közlekedési szükséglete, s a vasutak itt ezen nagyobb vidék nélkülözhetlen erei, de már nem egy egész ország szükségletének kielégítésére hivatvák. Ezek a másodrangú vasutak. Lehet továbbá a szükséglet csak olyan, amely egy kisebb vidéknél, mondjuk egy megyénél, vagy ennek is csak egy részénél áll fenn; az ily szükséglet, — melyet helyi érdeknek is nevezhetünk — kielégítésére a harmadrangú vasutak szolgálnak.

Mindenki tudja, hogy elsőrangú vasut például a predeal—arad—budapesti vagy az orsova—budapesti stb. fővasutak; másodrangú például a nagyvárad—csaba—szeged—szabadkai, vagy az arad—szegedi vagy az arad—temesvár—báziási stb.; harmadrangú a mai „helyi érdekű vasut” néven ismert vasutak nagyrésze.

Hogy ezen vasutak — még az elsőrangúkat sem veszem ki — rendes nyomtávval építették-e, vagy keskeny vágányval, ez nem játszik szerepet, a lényeg az a szükséglet, amelyet kielégítenek s az a szállítóképesség, melyet kifejteni tudnak. Én legalább a keskenyvágányu, de azért nagy szerepet játszó, nagy forgalmi szükségletet képező több száz kilométer hosszú boszniai és hercegovinai vasutat elsőrangúnak tartom jelentőségénél és szállítóképességénél fogva, míg több, rendes nyomtávval bíró, elsőrangú, nehéz sinekkel épített vasutat, például a volt magyar éjszakkéleti vasut nem egy vonalszakaszát csak másodrangúnak veszem.

Ezzel a három csoporttal — amelyekre meg kell jegyezni, hogy nem igénylem, miszerint beosztásomat mindenki elfogadja, nem is szállanék senkivel,

A vén harangozó.

Irta: Lampérth Géza.

Ejnye, ejnye, Török Gerő bátyám uram, mit nem kell kelmedről hallanom? — Hogy kiadta kezéből a döbrösi öregharang köteleit, azt, akit olyan nagyhiába kértem a vásott diákpajtásaimmal, — de, gondolom, tíz év óta, mióta az eklezsia bizalmából állandóan a kegyelmed gondozása alatt áll, hiába kérte azt minden kósza, semmirekellő iskolás gyerek, — úgy a vasárnap délelőtti beharangozókor; hát még ha valakinek az utolsó csöndítette.

— No, no, gyerekek — mindjárt hátul kötöm a sarkatokat! — kongassátok csak azt a kisebbiket; ide ember köll, ehhol nem értetek — mondta ki állhatatos következetességgel mindig a sentenciát, ami ellen, tudtuk, nincs appellátó.

És nem elég, hogy most egyszerre olyan könnyen kiadta, hanem egyenesen azért adta ki, hogy mindjárt először is saját maga fölött kongassanak véle hármat. . . Na már, Gergő bácsi, tisztelet, becsület, de ez nem volt okos cselekedet kegyelmedtől.

Ebadta! — aki Isaszegnél majdhogy elfogott két német generálist, Majland és Pádova

közt meg sajátkezűleg három taliánt akasztott föl egy pomeráncsfára. . . annak még sem kellett volna azelőtt a zörgős csontu „fölmarsal” előtt olyan hirtelen kapitulálni! Hát nem érezte, hogy megest puszkaporszag van a levegőben?

. . . De iszen leckéztethetem én jó Török Gergőt, ha már hármat kondítottak ősz feje fölött, ha elbucszattatta a tiszteletes, a mint hogy tegnapelőtt délután négy órakor meg is cselekedte és ha már elszirtta. . . no, ezt legföllebb a csipős északi szél tette meg, a mely — a Bakonyból jövet, éppen akkor vette utját a döbrösi temetőn keresztül.

Pedig valakinek de meg kellett volna siratni a vén harangozót. . .

Török Erzsé kisasszony, te vagy az a valaki. Neked kellett volna megsiratnod a vén harangozót.

Ott kellett volna keservesen zokognok a döbrösi kis temetőben tegnapelőtt délután négy órakor, mikor a fagyos nehéz göröngyök döbrögve szakadtak a koporsójára. . . Mert tudod-e ki fekszik abban a koporsóban?

Az édes apád fekszik ott, Erzsé; a jó édes apád, a ki — emlékszel? — mikor már a liberálgatásból kinőttél, hogy az orcád szép fehér bőrét meg ne pirítsa a nyári nap heve s a

gyönge kis kacsóidat föl ne törje a kapa meg a sarló nyele; eljártott a kis pupos Kégliszabó feleségéhez, hogy ott megianulj varrni s a mikor megtanultál, akkor a keserves verejtékkel összekuporgatott pénzből musinát is vett neki.

Az édes apádát temették tegnapelőtt, Erzsé kisasszony; a szegény becsületos édesapádát, a ki, mikor Kégliek felköltöztek Budapestre és váltig biztattak, hogy ott lehet ám még csak tenger pénzt keresni; hát akkor téged is felküldött velük, meg a varrómasinát is. Még úgy vitte el szegény öreg a hátán az állomásig a fene nehéz gépet és csak arra krt szépen, hogy csak jó viseld magad és meg ne feledkezzél róla.

Mig a masinádra szükség volt, addig engedelmeskedtél is kérésének; csak hogy arra nem sokáig volt szükséged. Az ilyen fitosorru, babarcu kis lányknak, itt Pesten, nem kell éppen reggeltől estig a varrógép előtt görnyedniök, ha nem akarnak és neked nagyon gyönge volt az akarod. Igen jókor is jöttél: tavaly májusban különösen nagy volt a kelete itt az élővirágnak.

S te, Erzsé, mi tagadás, gyönyörű virágszál voltál tizenhat éves érintetlen üdeséggel. Ha úgy alkonyatkor meglátom a köruton

semmiféle vitába, hogy nem kellene e több csoportot megkülönböztetni — az általános vasutépítési szükséglet kielégítve nincs. Kisebb érdekközösségek, egy-egy kisebb vidék sajátos érdekelttsége oly vasutak létesítését követelik meg, melyek csak ezen kisebb jelentőségű érdekek kielégítésére vannak hivatva, amelyeket szomszéd vasut, ennek csatlakozásai, áru vagy személyforgalma csak negyed, ötöd rangban érdekel és érint. Ezen, kis érdekkörnek megfelelő és kisebb igények kielégítésére szolgáló vasutakat leghelyesebben *kis vasutaknak* nevezhetjük.

Hogy a kis vasutak ismét normálvágány szélességgel birjanak-e vagy keskenyvágányuak legyenek, az a viszonyoktól függ; az nem feltétel, hogy keskenyvágánnyal épüljön, bár legtöbb esetben ez az indokolt.

Kisvasut mindenütt bir létjogosultsággal. Egyes nagyobb, gazdagabb községek közt ép úgy, mint egy-egy gócpont és a közelében levő kisebb falvak közt, vagy nagyobb szőlő promontoriumokon. Csak azon előfeltételek legyenek meg, amelyeken az ily kisvasut létesítése megfordul. Legyen meg az ép oly egyszerű, mint olcsó építés lehetősége és legyen meg annyi forgalomra a biztos kilátás, amennyi a lehető legegyszerűbb és legolcsóbb kezelés mellett a befektetett tőkét nem teszi holt tőkévé, hanem, ha eleinte nem is magas, de legalább valamennyi kamatozást biztosít. Ilyen kisvasutra még ezer és ezer kilométerre szükség van, ilyenek építését mindenkinek előmozdítania kell.

Még csak azt akarom megjegyezni, hogy az országban ma is sok kisvasut van, ha nem is ilyen néven és sajnos, nem oly kezelés mellett, amelyet a kis vasut megkíván s innen is van, hogy sok helyi érdekű vasut jövedelmezősége nem sokkal több a semminél.

Említettem, hogy, ha bizonyos előfeltételek megvannak, kisvasutat építeni lehet is, de kell is, létjogosultsága sok helyütt van, a többi közt hosszabb területen elterjedő szőlőhegyalján. Ezzel azután itt-hon is vagyunk, ami hegyaljánkon és annál a vasutnál, amelyet Arad és a hegyalja közt, valamint a hegyalja mentében terveznek építeni, s amelyet „hegyaljai

motoros vasut” néven ismer az érdeklődő közönség.

Lássuk most már első sorban azt, van-e itt szükség vasutra, lehetne és kellene-e helyi érdekű vagy harmadrangu vasutat építeni, normális vágánnyal vagy keskeny vágánnyal és ha nem volna lehető, lehetne s kellene-e az én általam jelzett kisvasutat létesíteni. Arra, hogy a közlekedés gőzmozdonyval vagy motorral, (automobillal) bonyolítottassék-e le, egyelőre nem terjeszkedem ki, erről majd később adom elő nézetemet.

Aradhegyalja teljesen Aradra támaszkodik, szivelelke Aradon van, birtokosainak nagy része aradi lakos. Területe szőlőkben kerek számban 8000 kat. holdra tehető. Lakóinak száma a gyorok-baracka- és kuvin-világosi résznek kerekben 18,000 s ha Radnát 2400 és Galsát, Muszkát, Pankotát 11,000 lakossal még hozzávesszük 31,400 a hegyaljai érdekelttség lakossága.

A hegyaljával együtt, ha nem is egyformán, érdekelve van az Arad és a hegyalja közt létesítendő vasutnál Arad és a hegyalja közt minden érintett község. E községek terület viszonyait, ennek nagyságát nem veszem komoly számításba, mert az ezen területekről nyerhető árumennyiség alig hiszem, hogy a tervezett vasutra jusson, egyrészt mivel a m. á. v. az eddig általa szállított árukat át nem engedné, másrészt ha nem Aradra, hanem azontul történné a szállítás, akkor értelme nem volna, hogy egy új vasut beiktatásával, tehát új szállítási díjjal terhelje meg az eladó áruját, ami pedig tényleg Aradra jönne, az nem jelentene sokat.

Mikalaka, Glogovác, Mondorlak, Csicsér és Szabadhely együtt, a községek belterületét nem érve bele, circa 22,000 kat. holdat tesznek ki; ha ennek fele 11,000 hold a tervezett vasutra gravitálna és per hold 2 mm. gabonát adna átlag szállítványkép, ez egy évi 220 nagy waggonnak felelne meg, ami bizony jelentős szerepet nem játszik; de azt hiszem, hogy ennek felét 110 waggont sem kap ez a vasut.

Hanem jelentősebb a lakosság száma, mert a várható személyforgalomra az öt

érlelt község circa 12.500 lakosa lényeges befolyással birhat, amennyiben ezen községek lakói egyenesen Aradra vannak utalva.

Az érdekelttség tehát területben és áruszállításban a 8000 kat. hold szőlő, helyesebben ennek azon hányada, amely a tervezet vasutra gravitál és az Arad 56.000 lakosával együtt az érdekelt vidék összlakossága, mondjuk kerek számban 100.000 ember.

Ez az érdekelttség egy harmadrangu vasutat, amely sok, igen sok tekintetben nehezkes kezelésű, sem normal-vágányszélességben, sem keskeny-vágánnyal, nem kíván meg; ennek az érdekelttségnek az, hogy harmadrangu (helyi érdekű) vasut létesítése esetén az erkerülhetetlen csatlakozás Aradállomásba meglegyen, szükségletét nem képezi, sőt ellenkezőleg: érdeke az, hogy ne jöjjön be Arad állomásba, hogy ne zavarja az ő közlekedését az államvasut csatlakozásaival, hogy egyszerűen ugyan, de függetlenül s szabadon szolgálhassa helyi érdekeit.

Azt hiszem, senki nem kívánja, hogy hosszú bizonyítgatásokba bocsátkozzam az iránt, hogy sem Arad, sem a hegyalja, sem e kettő közt a községek a mai fogalmak szerinti helyi érdekű — szerintem harmadrangu — vasut építését, csatlakozásokkal Aradon, Gyorokon a máv.-hoz, Világoson vagy Pankotán az acsev.-hez, nem óhajtják s hogy ilyenek az építése sem az aránylag kis érdekelttségnek megfelelő olcsó, sem jövedelmezősége hasznot hajtó nem lehet.

Nem marad tehát más hátra, hogy megkísérüljünk olyan terv szerint építeni a vasutat, amely szerint a két főfeltétel, az olcsó építés és egyszerű olcsó kezelés, a kettő folyományaként a befektetett tőke szerény kamatozása lehetséges lesz.

Szathmáry János

A magyar delegációból.

(A hadügyi albizottság ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Bécs, február 23.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság ma délelőtt 11 órakor tartott ülésében folytatta a hadügyi albizottság jelentésének tárgyalását.

Gróf Szápáry Gyula elnök megnyitván az ülést, a jegyzőkönyv vezetésére Rudnyánszky József bárót, a szónokok nevelnek jegyzésére pedig Pap Gézát kéri fel.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnök bemutatja az osztrák delegáció átiratát a közös hadügyminiszterium előterjesztése iránt hozott határozatáról. Kiadatik az egyeztető 7-es albizottság.

Következett a hadügyi albizottság jelentésének folytatásos tárgyalása.

Elsőnek Bolgár Ferenc szólalt fel, a ki konstatálja hogy tekintettel a különleges katonapolitikai helyzetre, a katonai ügyek tárgyalása sok tekintetben másféle képet nyújt, mint az utolsó években. Eddig a tárgyalásoknál inkább a katonai momentum lépett előtérbe, míg jelenleg a politikai momentum dominál. A magyar országgyűlés többségének katonai programja ugyan praecisirozva van ugyan, mégis az egész ország nagy figyelemmel fordult a delegáció tárgyalásai felé és kíváncsian leste azt a magatartást, a melyet a hadügyminiszter e programmal szemben tanúsítani fog. E magatartás fontosságát különben maga a hadügyminiszter is belátta, mert a múlt év decemberében figyelmeztette a delegációt arra, hogy addig, míg a költségvetés tárgyalására a sor nem kerül, ne bolygassuk ezt a katonai kérdést,

sudár termeted, most is azt tartom — a mi a külsődet illeti — különb vagy akarány ünnepeit nagyságánál és méltóságánál s becsületére válsz a virágos Balaton-partnak, a mely termett. És ha nem ismernék, bizony én se mondanám soha, hogy a döbrői vén harangozó volt az édes apád.

Szegény vén harangozó, elnézem sokszor, milyen türelmesen robotolt odahaza egész nyáron át, míg te itt ugyancsak vig napokat éltél. Reggeltől délig künn dolgozott napzámban a mezőn, akkor, míg a többiek pihentek, beszaladt, elhuzta a delét, estharangszóig, megint turta a röögöt. Ha biztatták, még bele is melegedett néha-néha, hogy mint is volt negyvennyolcban, meg Talianországban, Pádova és Májland között, abban a bizonyos pomeráncsaerdőben . . .

Csak akkor komorodott el hirte'en, ha valaki gonosz incselkedéssel rólad ejtett szót, Erzi. Ilyenformán:

— Hallom, Gergő bácsi, nagy módban van az Örzse ott fenn Pesten.

— Segitse az Isten még nagyobb; megérdemli a lelkem.

— Az ám, hanem a Gergye Pál pallér fia, a Gyuri, azt írta, hogy afféle . . .

— Nő, nő . . . hm! . . . köhintett ilyenkor közbe az édesapád és még egy történet utott eszébe a májlandi templomtorony gombjáról, vagy miről . . . De azt még sem hitte

el az ő becsületes, tiszta lelke, a mit a Gergye Gyuri írt rólad.

Mikor az estvéli három verset is elhuzta a mint dukált — Atyának, Fiunak és Szentlélek Istennek — há akkor szépen hazaballagott, kiült a nagy körtefa tuskóra, míg enyhék voltak az estek, rágyújtott s ott várta rossz lány a leveledet, a melyben — szinte látta — az lesz majd megírva, bocsásson meg édesapám, nagyon beteg voltam, azért készt ily sokáig az írásom. A hogy az idő téle fordult, akkor meg már egy kis pénzt is várt, mert nagyon hideg volt a szobája és jót tett volna a heptikás mellének egy-egy darabka friss szalonna reggel, a sült krumpli mellé . . .

A minap azután megunt a várakozást . . .

Tudom a szándékodat Török Erzi.

Ugy tervezed, hogy majd a mikor szépen kitavasodik és virágba kerül a kis döbrői temető: ellátogatasz haza és koszorút teszel arra az elhagyott sírra, talán szép márványemléket is emeltetsz fölibe, a milyen nincs az egész szegény döbrői temetőbe.

Ne tedd! A zöldelő barát tiszta fuvalma haragosan bele talál kapni a selyemruhád fodrába és suhogását meghallja odalent a vén harangozó . . .

mert ő maga is szükségesnek tartja, hogy ez a kérdés végre valahára itt nyíltan megbeszéltesse. A mai helyzet oka csak abban keresendő, hogy ez eddig nem történt meg.

Ezzel különben nem akar foglalkozni, mert rekriminációba bocsátkozni nem kíván, csak a hadügyminiszter azon kijelentésére reflektál, hogy 36 év óta e dologban nem történt semmi és csakis a 37-ik évben indult meg egy óriási mozgalom. E tekintetben csalódik a hadügyminiszter, mert évek hosszú során át a delegációban is mindig megtörtént a kezdeményezés egymás megértésére és a kérdések végleges elintézésére. Megjegyezi különben, hogy a hadügyi vezetőséget a jelenlegi viszonyok bekövetkezése miatt nem teszi felelőssé, mert hiszen épen a hadügyminiszter volt az első, aki kifejezte a kívánságát, hogy a nézetek tisztáztassanak és a kibontakozás útja világosan megjelöltesse.

Tegnap is hallottuk, hogy a magyar követelésekkel szemben milyen álláspontot foglalnak el Ausztriában. Ausztriában folytonosan azt mondják, hogy a katonai reformok megingatják a hadsereg katonai egységét és közösségét; ezt azonban egyetlen szóval sem indokolják. A magyar tisztképzés kérdését például úgy állították oda az osztrák delegációban, mintha ez is a hadsereg katonai egységének megbontására vezetne. Pedig tudjuk, hogy kellő számú tisztel nem rendelkezünk a hadseregben; a szükséges tiszteknek körülbelül hét százal ka hiányzik még. Ha tehát nem is merült volna fel az a követelés, hogy a hadsereg tisztikarában a magyar elem épen olyan arányban legyen képviselve, mint a legénységénél, még akkor is törekedni kellene valami módon a szükséges létszám megteremtésére; a legnagyobb abszurdum tehát azt mondani, hogy mi azzal, hogy olyan módokat keresünk, amelyek egyszerűen Magyarország jogos igényeit is kielégítik, veszélyeztetjük a közös hadsereg egységét. Amíg ezek a félreértések eloszolva nem lesznek, addig nem lesz rend. Meg van azonban arról győződve, hogy a szabadelvű párt programja teljesen alkalmas arra, hogy a közös hadsereg stabilitását biztosítsa, és meg van győződve arról is, hogy e program megvalósításában a közös hadügyminiszter a magyar kormány őszintén támogatni fogja.

A mi magát a költségvetést illeti, annak egyes pontjaival foglalkozni nem tartja szükségesnek, mert újítást egyáltalában nem lát benne, sőt ellenkezőleg bizonyos visszaesést konstatál az ágyukérdésben. Egy jelenségre azonban felhívni kívánja a hadügyminiszter figyelmét. Mindenki észrevehette, hogy az utóbbi időben a két évi szolgálat kérdése iránt ropantul megcsappant az érdeklődés, a közvéleményben bizonyos tartózkodás keletkezett ezen kérdéssel szemben. Ezzel a momentummal a jövőben számolni kell. Szóló ugyan híve a két éves katonai szolgálatnak, de ha a hadügyi kormányzat e reform behozatalára szánja el magát, ezzel nagy óvatossággal és nagyon lassan kell eljárnia. Lehet különben, hogy a viszonyok a hároméves szolgálat fenntartását fogják kívánni, vagy hogy a két éves szolgálat csak a gyalogságnál fog keresztülvitetni. Bizonyára igen nagy nehézséget fog okozni a költség kérdése is, annál is inkább, mert jövőre a katonai téren nagy áldozatokra lehetünk elkészülve.

Az ágyukérdésről szólva kijelenti, hogy a mit látott és hallott, az őt teljesen meggyőzte arról, hogy ugy technikai, mint költségek szempontjából a bronz mutatkozott legalkalmasabb anyagnak. Végül kijelenti, hogy a költségvetést általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadja.

Bolgár után Lasekary Gyula és Eszterházy János gróf szólottak hozzá a költségvetéshez.

Erre következett Tizza István gróf miniszterelnök és Apponyi Albert gróf rendkívül érdekes felszólalása, melyről lapunk más helyén emlékezünk meg.

Tíz perc szünet után Ugron Gábor és Keglevich István gróf szólottak a költségvetéshez, mire a vita folytatását holnapra halasztották.

Mozgósítási hírek.

(Szokatlan intézkedés, ami egyáltalán nem rendkívüli. — Oroszország és a balkán expedíció. — Az európai hatalmak mandátuma Ausztria-Magyarország részére. — Surlódások monarchiánk és Olaszország között.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Budapest polgársága körében nagy mozgalmat kelt a város katonai ügyosztályának egy rendkívüli intézkedése: a népfelkelő orvosok, mernökök, gyógyszerészek és állatorvosok beidézése. Néhány napja történt ez a szokatlan intézkedés, amelyet még sajtóságosabb színben tüntetett föl a cél, amelyért megcselekedtek. A főváros katonai ügyosztálya ugyanis megkérdezte a beidézett népfelkelőtől: nem szándékoznak-e a közel jövőben valahova elutazni és felszólította őket, hogy a fővárosból való esetleges eltávozásukat aronnal jelentsék be az ügyosztálynak, hogy az nyilvántarthassa tartózkodási helyüket.

Mikor a beidézettek némelyike kérdést intézett a szokatlan beidőzés célja és oka felől: az ügyosztályban kijelentették, hogy a dolog egyáltalában nem rendkívüli, mert ugyanezt minden esztendőben meg szokták cselekedni. A megjelentek közül azonban senki sem emlékezett arra, hogy ilyen okból akárcsak egyszer is beidéztek volna a katonai ügyosztályba. Érthető tehát, hogy kivált a jelenlegi háborús világban riasztó hírek keltek szárnyra a késülő mozgósításról, anynyival inkább, mert hiszen állandó jelentkező kötelezettség csak a ténylegesen szolgáló, tartalékos, vagy póttartalékos katonákra van kimondva. Bizonyos tehát, hogy a főváros katonai ügyosztályának intézkedése szokatlan dolog, de azért mozgósításra gondolni fölösleges aggodalom volna.

A P. H. mai számában ezt az érdekes fejtegetést közli: „A keletázsiai háború jelentősége érintene minket, ha valamelyes veszedelmes hatása volna a balkáni ügyekre. Attól alig lehet tartani, hogy Oroszország egyszerre kivonná kezét a dologból s az egész reormációt Ausztria-Magyarország nyakába sózná.

Azt kizártnak tartjuk, hogy a keletázsiai háború annyira megbénítaná Oroszország erejét, hogy képtelen volna szükség esetében 200,000 embert készletben tartani valamiféle Balkán-expedícióra. Végre felére sem lesz szükség, ha meggondoljuk, hogy sem Románia, sem Görögország nem hevül a bolgár urak utópiáért.

Azonkívül mi is jelentünk valamit. Azt ugyan nem akarjuk hinni, hogy Ausztria-Magyarországnak már zsebében volna az európai hatalmak mandátuma, amely megbizsa, hogy tavasszal egész Szalonikiig okupálja Macedónia részét. Gróf Goluchovski erősen tagadja ezt az eshetőséget, nekük tehát el kell fogadnunk, hogy a dolog még nem esett meg, de azt már senki sem garantálhatja, hogy soha sem is fog megesseni. Csak Olaszország közhangulatát kell megfigyelnünk, hogy elismerjük, miszerint bizonyos népeknél már gyökeret vert a fennebb említett okkupáció esméje s nagyon dühösök reánk.

Mindent egybevéve az a nézetünk, hogy a keletázsiai ügyeknek vajmi kevés befolyásuk lesz a Balkán-akció menetére s a jelen működő apparátusnak sem esetleges sikerét, sem esetleges kudarcát nem a japánok fogják okozni.

Egy bécsi diplomata a katonai beavatkozás lehetősége felől így nyilatkozott: A hatalmak aggodalma, melylyel a balkáni helyzetet figyelik, teljesen indokolt. Mert nem a tulajdonképeni Balkánon van a veszedelem, nem a bolgár-török háború lehetősége a fontos kérdés,

hanem azok a surlódások, amelyek Ausztria-Magyarország és Olaszország között Albánia miatt minduntalan megismétlődnek. Az olasz közvélemény olyan magatartást tanusít, hogy a harmas-szövetséget, amely már Prinetti külügyminiszterisége alatt sem állt valami erős lábbon, egyenesen dezavválja.

A helyzet most a következő: Olaszországnak elhatározott szándéka, hogy az albán partvidéket birtokába kerítse. Ezt a szándékát azai okolja meg, hogy az adriai pozíciója semmivé válnék, ha az albán partvidék oly hatalom kezébe kerülne, amelynek nagyobb tengeri hadereje van, mint Törökországnak, olyan hadereje, mely tulmegy a pusztá partvédelmen. Ezzel szemben Ausztria-Magyarország azt vitatja, hogy Olaszországnak Albániában való megfészkélése bezárná őt az Adria-tengerbe.

Ez kétségtelenül nagy ellentét, mely veszedelmesen kiélesedhet, ha Ausztria-Magyarország a balkáni státuskvó fenntartása érdekében valami katonai beavatkozásra kényszerülne, Mit csinál akkor Olaszország? Vajjon lesz-e ereje az olasz kormányának, hogy ellentálljon a heves osztrákellenes áramlatnak, amely akkor bizonynyal teljes erővel törne ki? Ez a közel jövő legsúlyosabb kérdése, és nézetem szerint az egész balkáni probléma legfontosabb része.

A nagylaki választás.

(Körül a községekben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Nagy Sándor dr., aradi ügyvéd, a nagylaki kerület függetlenségi pártjának hivatalos jelöltje — mint nekünk jelentik — ma folytatta körutját a választókerület községeiben. Mindenütt lelkesedéssel, kitüntető ünnepléssel fogadják, pártja napról-napra nő s így igen biztató jelekkel indul neki a választási harcnak.

Ma délelőtt Barabás Béla dr. és a nagylaki függetlenségi-párt több előkeiő tagjának kísérete mellett Csanádpalotán tartotta meg a jelölt programbeszédét. A vasutnál lelkes tömeg fogadta az érkezőket, kikhez Csontos Mihály intézte a beszédet. Azután lovasbandérium vezetése alatt bevonultak a községbe.

Itt Nikolics Aurél jegyző üdvözölte meleg beszéddel Nagy Sándort, azután Barabás Béla beszélt óriási tetszést keltve. Majd a képviselőjelölt mondotta el általános tetszés között programját. Schaller József, a nagylaki kerület függetlenségi pártjának elnöke szép beszédben ajánlotta a választók figyelmébe Nagy Sándor dr.-t.

Kövegy községben hasonló lelkesedéssel fogadták a képviselőjelöltet, a kit megérkezésekor Prókay János községi bíró üdvözölt. Kövegyre is banderium kíséretében ment be a társaság, melynek az előljáróság ünnepélyes fogadtatást rendezett. A programbeszéd elmondása előtt Kovács József takarékpénztári titkár ajánlotta a választóknak Nagy Sándor dr.-t, majd itt is Barabás Béla tartott gyújtó szónoklatot. A képviselőjelölt kíséretével együtt este visszatért Nagylakra, a hol megújultak az ünneplések.

Igen jó hatást kelt a kerület minden községében Návay Lajos dr. csanádmegyeli alispán ma kibocsátott körrendelete, melyet a községi jegyzőkhöz, előljárókhöz intézett s a melyben figyelmezteti őket, hogy a választás jogát minden polgár szabadon gyakorolhatja. Utasítja a szolgabírókat, jegyzőket és előljárókat, hogy sem egyik, sem másik pártira ne gyakoroljanak befolyást s hassanak oda, hogy a választás valóban tiszta választás legyen. Végül figyelmezteti őket, hogy a rendelet ellen netalán vétők a törvény teljes szigorával fognak büntetettetni.

SZINHÁZ ÉS IRODALOM.

A színház műsora:

Szerda: A vándorlegény, operette. (Páratlan bérlet.)

Csütörtök: A vándorlegény, operette. (Páros bérlet.)

Péntek: A vándorlegény, operette. (Páratlan bérlet.)

Szombat: A vándorlegény, operette. (Páros bérlet.)

* Az aradi színház pályázata. Mint már megírtuk, az aradi színház pályázatának kiírása csak hetek kérdése. A színházi bizottság mai ülésén *Edvi-Ilés László* szóba hozta, hogy a színházra, miután a szerződés 1905. októberében lejár, célszerű lesz a pályázatot már most kiírni, hogy a társulat szervezhető legyen. Egyben előterjesztést tett, hogy a mostani szerződés másolatban a bizottság minden tagjának adassék ki a rajta teendő módosítások véget. *Institúris Kálmán* polgármester felvilágosítással után a bizottság elhatározta, hogy a pályázat kiírásával a legközelebbi ülésen fog foglalkozni, és hogy a pályázat virágvasárnap előtt ki fog hirdettetni.

A japán-orosz háború.

(Az orosz hadsereg újabb veresége.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, február 23.

Ha igaz, amit ma egy tokiói távirat jelent, akkor az oroszok már a szárazföldön is nagy vereséget szenvedtek a japánoktól. Ezt a hírt egyelőre csak a japán fővárosból erősítik meg, éppen azért tartózkodással kell fogadnunk a győzelmi táviratot, míg annak orosz részről is nem érkezik hivatalos megerősítése. Annyi bizonyos, hogy az oroszok ügye rosszul áll; már a Jalu folyam mellékéről is felfelé huzódnak az előőrsök. Érdekes Spanyolország magatartása. Itt a mozgósítás már küszöbön van, annyira tartanak az angoloktól.

Mai távirataink a következők:

Hírek a harctérről.

Berlin, február 23. A Localanzeiger jelenti Tokióból: Több száz főnyi orosz lovasság megjelent Andsuban és szétrombolta a táviróvonalat.

Niucsvang, febr. 23. *Alexejev* helytartó és a vezérkar főhadiszállásukat felütötték Karbinban.

London, február 23. A Daily Telegraph jelenti Naga-zakiból tegnapi: A japán hajóhad Port-Arthur előtt négy orosz torpedóüldözőt vett el, melyeknek legénységét foglyul ejtették. Hír szerint a japánok orosz jelzéseket használtak.

New-York, február 23. Nagaszakii mai keleti jelentés szerint a vladivosztoki orosz hajóhad Hakodatet akarta bombázni, de ebben a Csugaruno-szorosban nagy hóesések megakadályozták. Vladivosztok lakosságát felszólították, hogy élelmiszerek híján hagyják el a várost.

London, február 23. A Times jelenti Colombóból: Ceylon kormányzója táviratot kapott, melyben a ceyloni gyarmatügyi vezetőség közli, hogy 325 orosz matróz, a kik a Csemulponál lefolyt ütközetből megmenekültek, legközelebb angol gőzönsön odaérkeznek és Ceylonban maradnak.

London, február 23. Vladivosztoki táv-

irat jelenti, hogy ott az ostromállapotot tegnap kihirdették. A tartalékok kivétel nélkül behívták és lovakat rekviráltak. A szesz italok kimérése a városban és az egész környéken be van tiltva. Az orosz lakosság nyugodtan viselkedik. Az erődítményeken az orosz munkásokkal együtt sok kínai is dolgozik.

A készülődés.

Pétervár, február 23. A cár ukázt adott ki, a melyben a tengeri haderő szaporítását rendeli el és önkéntes belépésre hívja fel a harcra képes lakosságot.

Berlin, február 23. Varsóból a múlt hét végén ismét 68 orvos indult el a keletázsiai harctérre. Az orvosok havonként 350 rubel tiszteletdíjat, utazási költséget és teljes ellátást, családtagjaik pedig nyugdíjat kapnak, ha a háború alatt baj éri őket a tábori kórházakban.

London, február 23. A tokiói kereskedők újabban egy millió jent adtak össze a háború költségeire.

Pétervár, február 23. Az orosz kereskedők ötven millió rubelt írtak alá a háború költségeire. A kormány sürgősen tiz tenger alatt járó torpedónaszádot rendelt a Newsai-hajógyárban.

A hatalmak magatartása.

Berlin, február 23. Tokióból táviratoznak: A japán lapok nagy lelkesedéssel irnak Németországról és dicsőítik Vilmos császárt, amiért a német tábori kórházakat a japán sebesülteknek megnyitotta. A német követ hivatalosan értesítette erről a japán kormányt.

London, február 23. A Daily Chronicle külön tudósítója táviratozza Söuiből: A kínai kormány Longampót, az orosz kormány tiltakozása dacára, szabad világgikötőnek nyilvánította.

Róma, február 23. Avellan orosz tábornok táviratot küldött Mirabello tengerészeti miniszterhez, melyben az orosz tengerészet nevében köszönetet mond az Elba nevű olasz cirkálóhajó legénységének Csemulpóban az orosz matrózokért tett jóért. A tengerészeti miniszter szívesen válaszolt.

Washington, febr. 23. Japánnak Hay államtitkár jegyzékére adott válaszában az áll, hogy Japán hajlandó Kina semlegességét az Oroszországtól meg nem szállott területen tekintetbe venni, ha Oroszország hasonló kötelezettséget vállal. Oroszország Hay indítványát oly feltétellel fogadta el, hogy Kina szigorú semlegességét megőrzi és Japán a nemzetközi jogot és a hatalmakkal kötött szerződéseket tiszteletben tartja.

Washington, febr. 23. Kormánykörökben attól tartanak, hogy a hadviselő feleknek hadicsempészetre vonatkozó nézetei esetleg surlódást eredményezhetnének. Ez idő szerint sok amerikai élelmiszer van utban az orosz és japán kikötők felé. Az utolsó években az Egyesült-Államok ragaszkodtak ahhoz, hogy élelmiszerek csak akkor esnek a csempészet fogalma alá, hogy ha határozottan az egyik vagy másik hadviselő fél részére szánvák.

Washington, febr. 23. Morgan, a Dalnyba kinevezett konzul, e hó 26-án indul San-Franciscóból, de mig újabb utasítást nem kap, Sanghaiban marad.

Pétervár, febr. 23. A hadügyminisztérium ideiglenes vezetésével Szaharocot, a vezérkar főnökét bízták meg.

Spanyolország mozgósít.

Madrid, február 23. A külügyminiszter ismételte a szenátusban azokat a nyilatkozatokat, amelyeket Maura miniszterelnök a kamarában a hadsereg és haditengerészet rendkívüli hitelei ügyében tett.

Madrid, február 23. A kormány elrendelte a pruzsál határok megerősítését.

Madrid, február 23. A kamara épülete előtt több köztársasági csoport tüntetett a köztársaság-párti képviselők mellett. A rendőrség felszólította a csoportokat, hogy oszoljanak szét, a tüntetők azonban nem fogadtak szót. A rendőrség kénytelen volt fegyverét használni és a feloszlítás közben több személyt könnyen megsértett. Többeket letartóztattak.

Madrid, február 23. A kongresszus mai ülésén a pénzügyminiszter tiz millió peseta megszavazását kérte mozgósítási célokra.

Az oroszok újabb veresége.

Páris, február 23. A „New-York Herald” Pétervárról táviratot kapott, amely ellentétben a hivatalos jelentésekkel, azt adja hírül, hogy a Jalu folyónál nagyobb összeütközés volt. Az oroszok jelentékeny veszteséget szenvedtek — 2500 emberről beszélnek — és kénytelenek voltak visszavonulni.

Tokió, február 23. A Jalu folyó környékén történt ütközetben az oroszok nagy veszteséget szenvedtek. 3700 orosz katonára és 29 tiszt maradt a csatateren. A japánok vesztesége 1500 ember. Azonkívül 800 orosz elfogtak.

London, február 23. A Reuter ügynökség a tokiói hivatalos jelentést mindenben megerősíti. Hozzáteszi még, hogy Tokióban szárazföldön elért e nagy siker miatt óriási az öröm. Nagy csoportok járták be az utcákat, a kik a mikádót és vezéreket éltetik.

Tokió, február 23. Az oroszoknak sikerült Gensan felé felvonulni, a legközelebbi előcsatározások tehát itt várhatók.

Pétervár, február 23. A cár Karagyorgyevics Arzén herceget, a szerb király testvérét, a Jalu melletti kozák ezred parancsnokává nevezte ki.

Hírek Japánból.

Tokió, február 23. A japán császárné kívánságára saját testőrségét is a háborúba küldik.

Tokió, február 23. Egy japán milliomos kétszáz ezer fontot érő régiséggyűjteményét felajánlotta az államnak, hogy annak eladási árát a háború költségeire fordítsák.

London, február 23. Az angol bibliatársaság ötvenezer japán nyelvű bibliát küldött a háború színterére, hogy azokat a japán katonák közt szétosztásuk.

Angol tiszték ünneplése.

Tokió, február 23. Azt a három angol tisztet, kik a japánok által vett két új cirkálóhajót idekísérték, a mikádó rendkívül nagy kilüntetésben részesítette. Megkapták a felkelő nap-rend negyedik osztályát, mely annyira előkelő ordó, hogy a legkiválóbb japán katonatisztek is csak 12 esztendei szolgálat után juthatnak hozzá.

Az angol tisztet a város lakossága állandóan ovációkban részesíti, ma nagy ünnepélyek voltak a tiszteletükre.

Harc a színházjegy körül.

(A színházi-bizottság döntése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Annak az összeütközésnek, amely Zilahy Gyula, az aradi nemzeti színház igazgatója és a *Függetlenség* című napilap között a színházi szabadjegyek megvonása folytán keletkezett, ma a város színházi bizottsága előtt folyt le egyik jelenete. Amint már megírtuk, a színházi bizottságot ez ügyben sürgősen összehívták, hogy határozzon, vajjon van-e joga a *Függetlenség*nek szabadjegyre? A bizottság rövid vita után úgy határozott, hogy a szerződés szerint megjelölt a *Függetlenséget* is azon lapok sorában, amelyek egy-egy szabadjegyre tarthatnak igényt. Az ülés lefolyása a következő volt:

Institóris Kálmán polgármester megnyitja az ülést és jelenti, hogy a főispán akadályoztatása miatt ő elnököl. *Angel István* jegyző felolvasta ezután a szabadjegyek dolgában beadott két kérvényt: a *Müller Károlyét* és a *Zilahy Gyuláét*, melyeket már lapunk hasábjain előzetesen ismertettünk.

Institóris Kálmán polgármester előadja, hogy a városnak a színházigazgatóval kötött szerződése 1901. október 22-én keletkezett, a *Függetlenség* pedig 1902. augusztus 20-án indult meg. Így tehát a színházi bizottság ki nem jelölhette annak idején e lapot azok között, amelyeknek egy kötelező szabadjegy jár; maga a *Függetlenség* sem tett e célból lépéseket, mert a színházigazgató eddig a maga jószántából kiadta a jegyeket. A szerződésnek idevágó pontja a következő:

22. pont. Minden színházi előadásra köteles az igazgató a színházi bizottság által megjelölendő lapok szerkesztőségének egy-egy földszinti zártszéket ingyen átengedni.

Mülek Lajos dr.: Nem tartja indokoltnak, hogy egy lapnak a szabadjegyeket kérni és ezért jelentkezni kelljen. A színház és sajtó testvérek, a sajtó nélkül a színház nem virágozhat. A színházi kritika csak ellenérték a jegyért. Ezt különben a színház a szabadjegyek eddigi kiadásával maga is dokumentálta. Miután a 22. szakasz nem megjelölt, de megjelölendő lapokról szól; miután ez a megjelölés eddig meg nem történt, sőt szükségessége sem forgott fenn, indítványozza, jelölje ki a bizottság a *Függetlenséget* is azon lapok között, melyeknek az igazgató köteles egy földszinti zártszéket ingyen átengedni.

Institóris Kálmán: Mikor a *Zilahyét* megelőző szerződést, melyből ezt a 22-ik pontot vették, elkészítették, már akkor szóba került, hogy a napilapoknak, melyek színházi kritikával foglalkoznak, feltétlenül adandó jegy. Csatlakozik *Mülek* indítványához. (Helyeslés.)

Zilahy Gyula: Meghajol a bizottság döntése előtt, de ezt a döntést provokálni akarta. *Mülek*nek igaza van és ha a *Függetlenség* kritikát gyakorolt volna, akkor nem is történt volna ez az incidens. De kritika helyett támadások... (Nagy zaj. Közbeszólások: Ez nem tartozik ide! Ne beszéljünk erről!)

Müller Károly izgatottan felpattan: Majd én elbánok vele!

Zilahy Gyula befejezi a beszédjét: A döntésben megnyugszik.

Edvi Illés László indítványára a polgármester kijelöli azon lapokat, a melyeknek jegy adandó. Ezek: az *Aradi Közlöny*, az *Arad és Vidéke* és a *Függetlenség*. A bizottság egyhangulag határozattá emelte ezt az előterjesztést, azzal, hogy ez csak birtokon kívül fellebbezhető meg.

Jelen voltak: *Andrényi Károly*, *Avarfy Ferenc*, *Angel István*, *Edvi Illés László*, *Institóris Kálmán*, *Kabdebó János dr.*, *Mandl Vilmos dr.*, *Mülek Lajos dr.*, *Müller Károly*, *Reicher Károly dr.*, *Tedeschi Viktor*, *Varjassy Lajos* és *Zilahy Gyula* színházigazgató.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) *A Boros Beni-kör új otthona.* A *Boros Beni körületi kör* a József főherceg-ut 8. számú Pozgay-féle házban kör helyiséget bérelt, melyet március első napjában nyit meg. Az új otthonban a tagok minden kényelméről gondoskodva van: kényelmes, modern berendezésű szobák, játék- és billard-asztalok állanak a tagok rendelkezésére. A megnyitás napját a kör választmánya a napokban tartandó ülésén fogja megjelölni.

Tisza — Apponyi ellen.

(Szenzációk nyilatkozatok a delegációban.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, február 23.

A közös bizottság többnyire egyhangú tárgyalásait ma váratlanul előkelő helyről történt éles hangú, személyes élű nyilatkozatok váltották fel, melyek némi izgalmat öntöttek a delegáció üléstermébe.

Tisza István gróf miniszterelnök mondott igen érdekes dolgokat *Apponyi Albert* gróf politikai multjáról.

Apponyinak ezek a felfedezések igen kellemetlenek voltak s nyomban rá *képnyegforgatással vádolta* a miniszterelnököt.

A két politikus egymással talán még sohasem ütközött meg ilyen élesen, mint ma. A beszédek valósággal megdöbbentették a delegátusokat s sokan a helyzet elmérgesedéséről kezdtek tartani.

Budapesten azonban — mint tudósítónk jelenti — nem tekintik azt egyébként, mint politikai nagymosásnak. Attól nem kell tartani, hogy *Apponyinak* a katonai engedményekről mondott éles kritikája fölélessze a régi obstrukciót, mert azt maga *Apponyi* is elítélte, még mai beszédében is. Annyi azonban kétségtelenné vált, hogy a *Tisza-kormány* és az *Apponyi-csoport* között áthidalhatatlan ellentét van, melyben a szenvedélyes és kölcsönös gyűlölet az egyedüli érintkezési pont.

A viharos ülés eme részének lefolyásáról a következő távirati tudósítás számol be:

Apponyi Albert kijelenti, hogy a hadügyi költségvetést nem fogadja el. Hosszasan kritizálja *Tisza István* gróf miniszterelnök katonai programját. Főleg a magyar címer- és zászlókérdés elintézését bírálgatja és kifogásolja, hogy a katonai judikatura dolgában eddig még nem történt intézkedés. Kifogásokat sorol fel a katonai hatóságok levelezését, a katonai épületek felírását, a magyar tisztek áthelyezését illetően is. Lekicsinyli az összes katonai engedményeket, mert — ugymond — nem értük el azt a mit-akartunk.

Apponyinak ez a beszéde megdöbbentő hatást tett a delegáció tagjaira.

De nyomban felállott *Tisza István* gróf miniszterelnök és válaszolt. Onézzel mutatott rá az ő munkaprogramjára, melylyel a katonai kérdések megoldásához fogott. Rámutatott azon eredményekre, melyeket a megvalósítás terén eddig elért. A vívmányok értékelése tekintetében az osztrák közvéleményre hivatkozik, melynek izgalmas mozgalmi eléggé mutatják az eredmények horderejét. A rendelkezésre állott három hónap alatt amit lehetett,

elintézték. A jelvény és judikatura kérdés is megoldás alá kerül, mihelyt az előmunkálatok azt megengedik.

Hivatkozik *Apponyi Albertnek* a kilences bizottság előtt tartott beszédére, melyekben *Apponyi* lényegesen más állásponton volt mint most.

A szabadelvű párt — ugymond a miniszterelnök — programját végrehajtja, sőt nagyobb arányokban, mint eddig tervezte volt. Minden magyar embernek örömmel kell fogadnia azt az eredményt. A tisztí oktatás újjászervezése érdekében a kormány mindent megtehet. A társadalomnak is mindent meg kell tennie, ami telik. Akik a magyar fiukat elakarják idegeníteni e térről, azok hazafiatlan dolgot cselekednek. Legrosszabb hazafiság azonban azok hazafisága, akik hatvanheteseknek vallják magukat, anélkül, hogy azok volnának. Ezzel megtévesztik a nemzetet, mindent ígérnek, olyant is, ami nincs bent a törvényben. A nemzetben kielégíthetlen vágyakat, a királyban bizalmatlanságot keltenek föl.

Ezután *Tisza István* *Apponyi* multjából bizonyítja, hogy *Apponyi politikája* mindig bizonytalan és ingadozó volt, senki sem tudta soha, hogy mit akar *Apponyi* katonai programja *Bánffy* alatt a katonai nevelésügy kérdésével kimerült, sőt azt is megoldottnak tekintette, mikor *Bánffy* a *Ludovikát* reformálta. És most, mikor többet kapunk, mint akarunk, elégedetlenkedik *Apponyi*. *Szell Kálmán* alatt, aki a hatvanhetes közjogi ortodoxia képviselője volt, *Apponyi* híven támogatta a kormányt. Mikép egyeztetendő ez össze, — kérde *Tisza* — *Apponyi* mostani állásfoglalásával, mikor egyszerre nem csinál belőle titkot, hogy a magyar vezényszót és szolgálati nyelvet tekintve a katonai kérdések megoldásánál fő követelménynek? *Aki így napról napra változik, aki saját magával nem tud tisztába jönni, azt mások nem tekinthetik vezérnek.* A vezér legyen határozott, neki magának tudnia kell, hogy mit csinál. *Apponyi* után azonban senki sem indulhat.

Tisza István felszólalásának szenzációs hatása volt. *Apponyi* rögtön válaszolt is. Azt mondja, hogy tíz év előtt és mai követelményei közt van különbség. De milyen politikus az, aki nem veszi figyelembe az élet fejlődését. Volt egy férfi, aki a hatvanhetes kiegyezés még kiaknázatlan nemzeti tartalma ellen mindig határozott állást foglalt. Ez a férfi *Tisza István* volt és ez a férfi összeegyeztethetőnek tartja azt, hogy a szóló nemzeti törekvései egy részének megvalósítására vállalkozzék. Nem járja, hogy neki következtelenséget vessen szemére az, aki az ő elveit, mint köicsönként ruhát viseli! Valóban megvallja, hogy ő a politikai élet ilyen köntösével nem rendelkezik.

Nagy zaj követte ezt a kijelentést. Az elnök kénytelen volt a zajongó hallgatóságot csendre inteni.

Tisza István gróf ömérzeten utasította visza *Apponyinak* az ő frontvéltoztatására vonatkozó vádját. O már 1889-ben több magyar tisztt alkalmazását sürgette és annak szükségét hangoztatta, hogy a magyar nemzettel együtt érezzen a hadsereg. O csupán a katonai kérdések rendszeres felszínre tartását kárhoztatta, azért, hogy legyen idő más-sal is foglalkozni. De ha a kérdés egyszer már felszínre került, meg kell azt oldani. O úgy akarta, hogy más oldja meg, a körülmények azonban reá hárították ez a feladatot, melyet elvállalni becsületbeli kötelessége volt.

Az elnök ezután tíz percre felfüggesztette az ülést.

Az aradi színház tűzbiztonsága.

(A szinügyi-bizottság véleménye. — A rendőrség fölterjesztése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

A szinügyi bizottság mai ülésén szóba került az Aradi Nemzeti Színház tűzbiztonságának kérdése is. Az utóbbi időben történt borzalmas tüzkatasztrófák, de különösen a csikágói Iriquois színház leégése még aktuálisabbá tették ezt az amugy is mindig aktuális kérdést, amelyben Aradváros hatósága is sietett érdemleges intézkedéseket tenni.

A bizottsági ülésen Mandl Vilmos dr. szólalt fel és az aradi nemzeti színház tűzbiztonsága ügyében több kérdési intézett a polgármesterhez. Elmondja, hogy a második emeleten levő vészkijáratok egyenesen a folyosó korlátjára nyulnak, még pedig olyképp, hogy az egyik oldalon a korlát a folyosóval együtt véget ér, tehát csak a másik oldal felé lehet tűz esetén menekülni. Számítani kell azonban arra is, hogy az esetleges pánikban kitóduló tömeg a korlátot ledönti a hátulról jövő nyomás folytán és akkor a kijövők az udvarra zuhannak. Az ajtóval szemben át kell hidalni az udvart, nehogy ez megtörténhessék.

Institoris Kálmán polgármester kijelenti, hogy az összes óvintézkedésekre felhívta a főkapitány figyelmét; emellett a tűzrendészeti bizottság tagjainak a szaporítását is javaslatba hozta. A márciusi közgyűlés fog ezzel a tárggyal foglalkozni és minden lehető meg fog történni, hogy a legteljesebb mértékben ki legyenek elégítve a tűzbiztonság követelményei. Ezt a jelentést a bizottság tudomásul vette.

Sarlot Domokos főkapitány, a mint a rendőrségnél értesültünk, a tűzbiztonsági óvintézkedések iránt már régebben megtette a maga előterjesztését, amelyben javaslatba hozta, hogy a szinügyi bizottság, a tanács és a rendőri hatóságok közreműködésével dolgoztassék ki egy új tűzrendészeti szabályrendelet. Ez a szabályrendelet a réginek alaposan átdolgozott és kibővített mása volna; erre azért van szükség, hogy az intézkedéseknek büntető szankciója is legyen.

A szabályrendeleti tervezet a város gazdasági tanácsosának, Varjassy Lajos helyettes polgármesternek betegsége miatt egyelőre még nem került a tanácsban előadás alá, de azért a márciusi közgyűlés már foglalkozni fog vele.

Mikor született Damjanich?

(A legújabb nyilatkozat.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Hogyan lesz néhány nap alatt az Aradi Közlönyvel folytatott vitás kérdésnek, hogy: mikor született Damjanich? A kérdést jogányosnak tartottuk, hogy az aradi minoriták plébánia-hivatalában egy házassági anyakönyv szerint Damjanich házassága alkalmával harmincegy éves volt, tehát, e szerint 1817-ben született volna. Ezzel szemben, legújabbban a vértanúk történetének egyik régebbi ismerője a következőképpen ismerteti a névűt: „E szerint az aradi minoriták anyakönyvében foglalt adatok vértanú Damjanich nem harminc éves volt esküvőkor és Damjanichné nem husz. A házassági anyakönyv alapján pedig 29 éves volt egy-egy bejegyzés idején. Hogy miképp kerültek a téves adatok az anyakönyvbe, most már megállapítottam. Azokban, hogy Damjanich csakugyan 1804-ben született, azt minden egykoru följegyzésben így találtam s ezt minden-

kétségen kívül bizonyítja a haditörvényszék ítélete is, a melyet e sorok írója között először 1899-ben.

A haditörvényszéknek Damjanich maga mondta be származási adatait, melyek szóról-szóra így hangzanak hű magyar fordításban: Damjanich János, született Stásában, a bánáti határőrezredben, negyvenöt éves, görög nem egyesült vallásu, (a hős tudvalevőleg csak kivégzése előtt tért át a katolikus hitre), nős, gyermektelen, azelőtt kapitány a 61. gyalogezredben. Az aradi vár katonai lelkészi hivatalának halotti anyakönyvében is 45 évesnek, tehát 1804-ben születettnek van bejegyezve a hős. Itt azonban téves a születési hely.

A bejegyzés egyébként hű fordításban így hangzik: „A magyar fölkelő seregből 1849. október 6-án Aradon, Magyarországon kivégzetek: ... Damjanich János, Mitrovitz, Szlavonia. Kötél, 45 éves (ez magyarul).” Mindezeknél jobban bizonyít azonban az, hogy Damjanichot, a ki 1810-ban, tehát 16 éves korában atyja akaratára ellenére közkatonának állott be a császári seregbe, 1822-ben már mint hadapród találjuk a Rukavina báró nevű 61. gyalogezredben. Arról tehát vitatkozni nem lehet, hogy Damjanich János 1804-ben született és az idén van születésének századik évfordulója.

Hogy melyik napon, sajnos, nem sikerült megállapítanom, Damjanichné nem tudja dicsőült férjének születésnapját, csak az évét. A hős ugyanis ilyesmire sohasem fektetett semmi súlyt, de különben is mindössze hét hónapig tartott zavartalan boldogsága nevével. Ez idő alatt nyilván nem volt a születése napja: tehát 1847. augusztus 30-ától 1848. április 4-éig. Ekkor távozott ugyanis Haynau parancsára Olaszországba és onnan júniusban már csak a szerb csataterre tért vissza hazájába. Feleségével csak egyszer találkozott ezután Ő-Bácsán, és csak akkor egyesültek újra, mikor a hős, 1849. április 28-án lábát törte Komáromban. A csataterren pedig a hősök-hősének soha sem volt gondja a — születése napjára. Érdeklődtem a születési anyakönyv után, de ez már nincs meg. Stása, ez a határvidéki katona-falu, nyom nélkül eltűnt a föld színéről; 1848-ban föléggették a fölkelők.

Ez azonban, folytatja a nyilatkozat közlője, ne akadályozza meg a hazafiakat kegyeletük lerovásában. Damjanich János hőstetteiből az év majdnem minden napjára jut egy-egy, így tehát bármely nap aktuális arra, hogy Damjanich János emlékezetét megünnepeljük.

Itt említjük meg, hogy Nagy Sándor József, a hasonlóképpen vitéz aradi vértanú-honvéd-tábornoknak is az idén lesz a századik születésnapja, október 17-én.

SPORT.

+ Felhívás a tornászokhoz. A Temesvári Tornaegylet folyó évi március hó 12-én, szombaton tartja meg első nyilvános tornaünnepélyét, disztornázását, melyre az Aradi Tornaegylet-et is a közreműködés céljából barátoságos hangu átiratban meghívta. Az „Aradi Tornaegylet” örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy a szomszéd város tornaegyenek fejlesztéséhez és népszerűsítéséhez habár csak közvetve is, hozzájárulhasson s tervbe vette, hogy a temesvári testvéregylet ünnepélyére egy csapattal megy. Tisztelettel fölkerjük az egyesület azon működő tagjait, a kik ezen tornaünnepélyen résztvenni óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat még e hét folyamán a lyceumi tornacsarnokban kitett iven bejelenteni sziveskedjenek. Részt vennénk a felvonulásban, a labot-szabad gyakorlatokban, csapatornázásban korlátlan, mint csapat tornázásban ugróasztalon és szabadornázásban a nyújtón. Indulnánk március 12-én délután 5 órakor, Aradra vissza 13-án reggel vagy délután. Az elnökség.

Válság a nőegyletben.

(A fővédasszony s a titkárok lemondása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Sajnálatos válság tört ki az Aradi polgári jótékony nőegylet vezetőségében, az egyesületnek ma tartott választmányi ülésén. Az egyesület fővédasszonya, Urbán Ivánné, továbbá az egyesület két titkárja, Tedeschi Viktor és Parecz Béla dr. lemondottak tisztségükről, és ezen szándékuk mellett, a választmányi tagok kéréseire dacára, meg is maradtak.

A választmányi ülés lefolyásáról a következő tudósítás számol be:

Tedeschi Viktor titkár előterjeszti, hogy az egyesület a lefolyt napokban díszelőadást rendezett, melynek úgy nagy anyagi, mint erkölcsi sikere volt. Bejelentette egyben, hogy a két színházi est tiszta jövedelme 2368 korona 68 fillér. Majd az egyesület közgyűlésére vonatkozólag tett előterjesztést, melyet a választmány el is fogadott. E szerint a közgyűlés április hó 10-én délután 4 órakor lesz a városháza tanácstermében Institoris Kálmán polgármester elnöklete alatt.

Ezután azt indítványozta Tedeschi, hogy dr. Avarfy Imréné urnőnek és a vele működött bizottságnak, mely a színházi előadás rendezésére vállalkozott, jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon a választmány.

Parecz Béla dr. felolvassa Urbán Ivánné fővédasszonynak a választmányhoz intézett levelét, melyben bejelenti, hogy családi körülményei s egyéb tömeges elfoglaltsága miatt tisztelettel lemond.

Tedeschi Viktor és Parecz Béla dr. szintén lemondásukat jelentik be.

Tedeschi Viktor kéri a választmányát, hogy a lemondásokat vegye tudomásul és Urbán Ivánné urnő helyébe egy hasonlóan méltó és ügybuzgó fővédő asszonyt válasszon.

Urbán Ivánné szintén felszólal s arra kéri a választmányt, hogy vegye tudomásul az ő lemondását, a mely megmásíthatatlan.

A választmány tagjai igyekeztek a lemondottakat a lemondás visszavonására rábeszélni, de sikertelenül. Tedeschi Viktor még azt indítványozta, hogy Urbán Ivánnét válasszák meg örökös tiszteletbeli fővédasszonynak, amit egyhangulag meg is tettek, mire az ülés véget ért.

Az ülésen jelen voltak Urbán Ivánné elnöklete alatt: Ábrai Lajosné, dr. Avarfy Imréné, báró Bánhidly Antalné, Boros Béliné, Bakó Ferencné, Heinrich Sándorné, özv. Hudecz Ferencné, Kristyórá Jánosné, Lőcs Rezsőné, Reicher Károlyné, Steiner Ferencné, Wadowszky Gusztávné, Virágh Lajosné, Tedeschi Viktor, Parecz Béla dr.

Irodalmi estély.

(A Kölcsey-társaság fölolvasása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

A Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztálya ma délután öt órakor tartotta negyedik fölolvasó ülését a városháza nagytermében, amely zsufolásig megtelt Arad város szép asszonyaival és leányaival, úgy, hogy a férfiaknak már állóhely is alig maradt.

A szép sikerű estélyt Tolnai János dr., a szakosztály alelnöke nyitotta meg, szellemes megnyitó beszédében a hírlapírás és az irodalom közötti szerves kapcsolatról beszélve, mely különösen Magyarországon szinte szétszakíthatatlanul erős. Fejtegette, hogy ez a kapcsolat részben az irodalom javára, részben kárára szolgál; a hírlapok fejlettsége rontja a könyvvásárló közönséget, amely mindennapi szellemi

táplálékát megtalálva az újságban, nem érdeklődik a könyvek iránt.

A szellemes és tartalmas felolvasást zajosan megtapsolta a közönség.

Szöllősi Zsigmond lépett ezután a pódiumra. Felolvasása a reichstadti herceg és II. Rákóczi Ferenc sorsának hasonlóságával foglalkozott. A színesen megírt, hangulatos tanulmány minden ízében a toll mesterére vallott és terjedelmes volta dacára is állandó érdeklődésben tartotta a közönséget, amely szünni nem akaró tapsokkal honorálta az élvezetes felolvasást.

Majd özv. *Traytler* Andorné adta elő Beethoven Sonata Appassionataja első részét. A kitűnő technikájú zongoraművésznőt addig tapsolták, a míg ráadást nem adott.

Radó Károly dr. humoreszket olvasott fel, a mely egy fiatal asszony nyaralását tárgyalja. A felolvasást gyakran szakította félbe a közönség derűltége, amely a legmértöbb elismerése volt ennek a kitűnő humorral megírt munkának.

Ezután *Brunhuber* Mariska gyönyörködtette a hallgatóságot, *Orbán* Árpád zongoraxisérete mellett *Donizetti* egyik bájos dalát énekelve elcsengő szoprán hangon, a mely terjedelménél és iskolázott voltánál fogva egyaránt elragadta a közönséget.

Végül *Varságh* János, a tehetséges poéta szavalt el három kis költeményt, a melyek mély érzésű hangjukkal magukkal ragadták a publikum lelkét. A felolvasás után kitört tapsorkán csak méltó elismerése volt a lírai gyöngyszemeknek. A három vers címe: Egy színésznő halálára. Alkony. Elelcél.

Ezzel véget ért az estély, amelyről mindenki a kielégített műélvezet érzésével távozott, és amelynek sikere a Kölcsey társaság irodalmi szakosztályának fejlődésére a legszebb reményeket nyújtja.

Viharos hírlapíró-gyűlés.

(A színházjegy ügye. — ff. dolga a hírlapíró testület előtt. — Elhalasztott határozataihozatal.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 23.

Viharos gyűlése volt ma az aradi újságírók testületének. A gyűlést a *Vidéki Hírlapírók Országos Szövetkezetének* helyi választmánya hívta össze, hogy állást foglaljon a *Függetlenség* napilap és az aradi színház igazgatója között támadt konfliktusban, illetve, hogy ebből kifolyólag a sajtó jogos érdekeit megvédje. Ezzel a kérdéssel együtt azonban szőnyegre került annak az aradi színi kritikusknak az ügye is, aki a tollát saját kartársai, az aradi hírlapírók ellen intézett kirohanásokra használja, még pedig ok és alap nélkül. E tárgy körül izgatott és viharos vita fejlődött ki, amelynek folytatását a gyűlés holnapra halasztotta. Holnap hozták meg ez ügyben a határozatot is, a melynek bizonyára lesz annyi sulya, hogy ff. urat kioktatja arra a tiszteletre, melyet a sajtó maga iránt elsősorban a maga tagjaitól megkövetelhet. A gyűlésről részletes tudósításunk a következő:

Tiszi Lajos elnök megnyitva az ülést, előterjeszté a *Függetlenség*-et ért sérelmet és orvoslást kér a gyűléstől.

Benedek Árpád kéri a gyűlést, hogy ne nézzen ez ügyben személyes tekintetekre, hanem a személyi harc kikerülése végett tegye át az ügyet az Országos Hírlapíró-szövetkezet központjához.

Hunyár Algernon: Nem tartja ezt az indítványt célravezetőnek, mert ennek az ügynek

mi ismerjük legjobban az előzményeit, ez a mi házi ügyünk. Ő részéről nem ad elégtételt *Farkas* Ferencnek, a szóban forgó kritikusknak, hanem csak a *Függetlenség*nek. *Farkas* utóbbi időben oly személyeskedve, s oly irányban gyakorolta a kritikát, hogy ez az ügy most már elválaszthatatlan az ő személyétől. Épp ezért a következő indítványt teszi:

Mondja ki a gyűlés, hogy *Farkas* Ferenc átlépte a jogos kritika határait és személyes térére lépett, úgy, hogy *Zilahy* Gyula igazgató méltán kereshetett retorziót; azonban a megtorlás ilyen módját a gyűlés nem helyesli és elítéli.

Hunyár azzal fejezi be felszólalását, hogy nem lehet szó nélkül hagyni *Farkas* Ferencnek a sajtó elleni támadásait.

Tiszi Lajos kéri, hogy ne keverjenek egyéni szempontot a vitába.

Edvi-Ilés László: Elítéli *Farkas*nak a sajtóval szemben elkövetett támadását. *Farkas*, ahol alkalmá nyílik, támadja saját kartársait. A *Függetlenség*nek teljes elégtételt ad, és hogy a két ügy össze ne zavarodjék, a következő indítványt teszi:

Nem bírálva azon előzményeket, melyek *Zilahy* Gyula szinigazgató eljárását előidézték, kijelenti az aradi újságírók testülete, hogy a szinigazgatónak a *Függetlenség* című lappal szemben követett azon eljárását, melylyel a nevezett laptól a színházi jegyet megvonta, a sajtó ellen intézett terrorizmusnak tekinti, és ez eljárás ellen egyértelműleg tiltakozik.

Benedek Árpád: Csodálom, hogy kartárs ur dezavualja a *Farkas* színikritikáit, mikor eddig mindig mellettük volt!

Edvi-Ilés László: A hangnemben soha!

Ilés-Zsigmond: A szinigazgatóval szemben teljes az egyetértés. Válasszuk tehát ketté a két ügyet. Annyi tény, hogy *Farkas*, amilyen udvarias tud lenni a magánérinkezésben, olyan durván és alaptalanul támadja kollegáit tollal. Az *Aradi ipar és népbank ügyéből* kifolyólag meggyanusította a hírlapírókat, és nem kerülne fáradságba ötven esetet összegyűjteni, mikor *Farkas* ok és alap nélkül támadta a sajtót. Ennek az embernek nem szabad elégtételt adni. *Farkas* nem is hírlapíró, és épen ezért nem tudja a sajtót megbecsülni. Indítványozza, hogy a két ügyet különválasztva határozzon a gyűlés.

Benedek Árpád és *Müller* Károly azt fejtegetik, hogy a kritikát felülbírálni nem lehet. Ez a lap belső ügye, ez nem ide tartozik.

Losoncy Zoltán: Itt három indítvány áll szemben, az *Edvi-Ilés* Lászlóé, *Hunyár* Algernoné és *Ilés* Zsigmondé. Ezek fölött nem lehet egyszerűen napirendre térni. *Farkas*kal szemben tisztázni kell a dolgot. Ez legalább olyan érdeke a sajtónak, mint a színházjegy ügye.

Edvi-Ilés László: *Farkas*nak nem adunk elégtételt.

Müller Károly: Kihallgatás nélkül nem lehet ítélni. A hadbírótság is meghallgatja a vádlottat!

Hunyár Algernon: O se hallgatott meg bennünket, mikor támadott! (Derűltség.)

Altalános zaj és szenvedélyes vitatkozás közepette erős kifakadások hallatszottak *Farkas* ellen.

Kaszab Géza: Szavazzunk előbb a *Zilahy* dolga, azután a *Farkas*é fölött. *Farkas*ra nézve a következő indítványt nyújtja be: Az aradi újságírók testülete *Farkas* Ferencnek a sajtóval szemben tanúsított inkollegiális eljárását és támadását határozottan elítéli és helyteleníti. (Nagy zaj! Helyeslés.)

Edvi-Ilés László: Az ilyen határozat árt a sajtó tekintélyének. Adjuk ezt privát uton tudtára *Farkas*nak.

Kaszab Géza: A sajtót jobban dezavualják azok az alaptalan támadások, melyekkel *Farkas* előáll, mint ez. Ezzel csak azt dokumentáljuk, hogy elsősorban kartársainktól követelünk tiszteletet. Szavazást kérek indítványomra! (Nagy zaj. Szavazzunk!)

Tiszi Lajos: Felteszi szavazásra a *Benedek* Árpád indítványát, hogy az ügy az Országos hírlapíró szövetség központjához utasíttassék. Ezt a gyűlés egyhangulag elvetette. Ezután egyhangulag elfogadták az *Edvi-Ilés* László indítványát. *Tiszi* Lajos kéri, hogy a *Kaszab* Géza indítványát holnap tárgyalják.

Izgatott vita és *Farkas* ellen irányuló éles kifakadások után *Kaszab* követeli indítványának szavazás alá bocsátását. A gyűlés azonban szótöbbséggel kimondja, hogy bővebb megbeszélés és megvitatás céljából a döntést holnapra halasztja.

Ezzel véget ért az ülés, melyen a következők voltak jelen: *Benedek* Árpád, *Edvi-Ilés* László, *Hegedüs* Loránt, *Hunyár* Algernon, *Ilés* Zsigmond, *Kaszab* Géza, *Kintzig* (Kopár) Ferenc, *Kormos* Sándor, *Losoncy* Zoltán, *Müller* Károly, *Szudy* Elemér, *Tiszi* Lajos, *Vass* Géza.

HIREK.

— Személyi hírek. Nagysolymosi *Kontz* Frigyes ezredes, a m. kir. 8-ik honvéd gyalogezred parancsnoka Aradra érkezett, hogy az ezrednek itt állomásozó harmadik zászlóalja felett szemlét tartson.

— A népfelkelők és a mozgósítás. *Bécsből* táviratozzák a *Bud. Tud.*-nak: A különböző vidékekről érkező ama hírekkel szemben, mintha a népfelkeléssel állítólag próba mozgósítást rendeznének, illetékes helyen figyelmeztetnek bennünket arra, hogy itt semmi másról nincs szó, mint az ezen időtájt minden évben ismétlődő eljárásról, nevezetesen az ajánlati lapoknak a népfelkelés egyes kategóriái részére való kiosztásáról, tehát oly dologról, amely nyugtalankodásra egyáltalában nem adhat okot.

— *Farkas* Ferencnek. A *Függetlenség* hátsóbjain ff. aláírással *Farkas* Ferenc tollából valami értelmetlen zagyvalék látott ma napvilágot. A cikkből két dolgot tudunk kihámozni. Az egyik az, hogy *Farkas* Ferenc holmi kóros nagyzásban szenved, aki nem állja bizonyítani, hogy a színibirálátokat eddigi alacsony színvonalukról ő emelte Aradon irodalmi magaslatra. Emez arcátlan hivaikodással szemben az igazság az, hogy *Farkas* Ferenc szemébe mártott tollával valósággal inficiálja Aradon a közönség izlését, s nemtelen, perfid, személyeskedő harcmodorától undorral fordul el a város egész értelmisége.

A másik, amit a bujkáló cikkből kiolvastunk, az, hogy valami „önös szempontokkal” gyanusit meg bennünket. Az *Aradi Közlöny* minden időben fölemelte szavát, ha politikai klikkekkel, vállalatokkal, vagy magánosokkal szemben meg kellett védeni a közérdeket. Ezekben a harcokban az *Aradi Közlönyt* — s ezt jól tudja e városban mindenki — semmiféle anyagi előnyök ígéréssel befolyásolni nem lehetett. Ha azonban valaki mégis arra ragadtatja magát, hogy bennünket a közérdek melletti harcban „önös szempontokkal” rágalmoz meg, akkor az csak egy szemérmelen, minden tisztelességből kivetkőzött bravó lehet.

— *Ráth* Péter ünneplése. Budapestről jelentik: A kassa-oderbergi vasut igazgatóját, *Ráth* Péter udvari tanácsost, akinek a munkálkodása a magyar közlekedésügyet nagy és jelentős lépéssel juttatta előre, a napokban *Zsolna* város díszpolgárává választotta. Ebből az alkalomból

PAGLIANO-SYRUP vértisztító- és edző-szer

1838-ik év óta biztos sikerrel használatban.

Készítője: PAGLIANO GIROLAMO egyetemi tanár
FLORENZ — Via Pandolfini — (Olaszország.)

Óvakodjunk utánzatoktól.

Csakis világoskék gyári jellel ellátott üveget
kérjünk, amelyen PAGLIANO GIROLAMO
tanár aláírása látható.

Minden nagyobb gyógyszerárban kapható.

Raktár: Gutori Földes Kelemennél.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mást nem szívhát.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

Orvosilag vizsgázott

maszirozó,

a ki 11 év óta a legelőkéőbb
gyógyintézetekben alkalmazva volt,
legutóbb Aradon dr. Hecht orvos
ur gyógyintézetében egy évig mű-
ködött és az intézet feloszlása miatt
magát a tiszteit orvos uraknak
ajánlja, valamint a nagyérdemű kö-
zönség pártfogását kéri, miután a
maszirozás minden szakmáját el-
sajátította, Professzor dr. Vinter-
nitz poliklinikájában Bécsben, ugy-
mint tornászot, hidegvizkezelést
és minden orvosi rendelet szerinti
maszirozásban képesítve van,
ennélfogva mindenkinek rendelke-
zésére áll és becses pártfogásukat
kéri tisztelettel

Mossbauer Róbert

Arad,

Forray-utca 8.szám alatt. 552

784—1904. p. m.

Hirdetmény.

A Westphaleni bányákban dol-
gozó magyar munkások közül igen
sokat a bányák vezetősége elbo-
csátott.

Miről a kiutazni szándékozókat
azzal értesitem, hogy saját jól fel-
fogott érdekükben tervökölő állja-
nak el.

Arad, 1904. február hó 18 án.

Institoris Kálmán s. k.
polgármester.

Nagy lelkesedéssel

és elismerőleg nyilatkoznak a **theafogyasztók**, a **Sultán
rum** és a **Sultán thea** keveréssel készített élvezetes italról.

Sultán Rum,

mely a theának rendkívül kellemes és finom zamatot kölcsö-
nöz. Ára egy fél literes üvegnek **80 kr.**, 1 literes üvegnek
1 irt 50 kr.

Sultán Thea,

mely ötféle legjobb fajta keverékből áll. Ára: 1 deka **10 kr.**,
 $\frac{1}{2}$ kiló **1 irt**, $\frac{1}{4}$ kiló **2 irt.**

Tyukszem és szemölcs ellen

eddig páratlanul áll a h res és egyedüli biztos szer, a **Ha-
jós-féle**

ANAGALLIN.

Egy üvegnek az ára **35 kr.**

Fenti szerek kizárólag kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertárában az Isteni Gondviseléshez

Arad, Andrassy-ter 22. sz., a megyeházzal szemben.

5086—1908. tkvi szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A világi kir. járásbíró, mint
telekkönyvi hatóság közhírré teszi,
hogy Viktória takaré- és hitelin-
tézeti részvénytársaság aradi cég,
továbbá Lukács Géza aradi lakos
és végül Antonescu Borbála mint
arad megyei takarékpénztár rész-
vénytársaság engedményese szín-
tén aradi lakosnak, Venter Gerő
jelenleg világi és Venter Gerő
róné szül. Lukács Terézia aradi
lakosok végrehajtást szenvedők
elleni 4000 korona, továbbá 4310
korona és végül 9000 korona tőke-
követelés és járulékaik iránti
végrehajtási ügyében a világi
kir. járásbíró területén lévő,
Arad megyében fekvő, a magya-
ráti 644. számú telekjednyben
A. + 2. sor (1781—1782.) hrszám
alatt felvett ház és szőlőre mint
ingatlan-ágra az árverést 2566
koronában ezennel megállapított
kikiáltási áron Venter Gusztáv
késedelmes vevő veszé-
lyére, bánatpénzének elvesztése
mellett elrendelte és hogy a ten-
nebb megjelölt ingatlan az 1904.
évi márczius hó 8-ik napján d. e.
10 órakor Magyarát község-házánál
megtartandó nyilvános árveré-
sen a megállapított kikiáltási áron
alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak
az ingatlanok becsarának 10%, át,
vagyis 256 korona 60 fillért kés-
pénzben, vagy az 1881. évi LX.
t. cz. 428. §-ában jelzett árfolyam-
mal számított és az 1881. évi no-
vember hó 1 én 3333. sz. a kelt
igazságügyminiszteri rendelet 8.
§-ában kijelölt óvadékképes ér ek-
papírban a kiküldött kezéhez le-
tenni, avagy az 1881. évi LX. t. cz.
170. §-a értelmében a bánatpénz-
nek a bíróságnál előleges elhelye-
zéséről kiállított szabályszerű elis-
mervényt átszolgáltatni.

Világos, 1904. évi január hó
8 ik napján.

Aknay,
kir. járásbíró.

550

Tavaszi szövetek, Cosztüm kelmék különösen feketében nagy választékban megérkeztek.

Rosenblüh H. és Társa cég
Arad, Szabadság-ter.

Vászon és pamutáru osztálya

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy tiszta vászon, pamutáru, Chiffon és asztalneműekben
kiváló nagy választékot raktárunkra gyűjtöttünk.

Azon körülmény, hogy üzletünk tüzkára után ezen cikkeket teljesen ujonnan kellett beszerezniük,
még pedig az általános áremelkedés előtt, ez által vászon és pamutáru vásárló közönséget különös olcsó
árakon szolgálhatjuk.

Kirakataink árjegyzésére a n. é. közönség figyelmét felhívjuk.

Vászon maradékok legfinomabb minőségig mindenkor olcsón kaphatók.

Fegyházban kötött elősmert legjobb
minőségű harisnyák.

Minden péntek délután szőnyeg maradá-
kok és sérült szőnyegek olcsó eladása.

Akinek

ismeretség híján

házasárra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztre,
kulcsárra,
vinczellerre,
kertészre,kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége**Aki**

eladni kíván

butort,
songorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy**Aki**

bérbeadni kíván

birtokot,
házat
vadászterü-
letet,halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,**Aki**mindezeket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;**Aki**valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értezt, ha az**„ARADI KÖZLÖNY“****kis hirdetési**

rovatát használja.

Szakácsnő,ki a házi kosztot jól főzi, ki elvált-
lalja a kis mosást, ki tiszta és ál-
landó, 20 korona havi fizetéssel
márczius 1-re vidékre kerestetik.
Czím a kiadóhivatalban. 547**Kiadó**egy utcza, csinosan butorozott
szoba, esetleg teljes ellátással. Kiss
Erő-utca 8. sz. 549**Írás!**Levele van a főpostán „Diskrét
uri barát“-tól. 551**Weitzer János toll.**

Doboz

kor. 40 fill.

Nikkelezett aczélból.

228

Kapható: **Ingnéz I. és Fiaival.**
Telefon 517.**Kérjük kizárólag****Globus-****Tisztítószert**

mint az itt látható kép

mert sok értéktelen

utánzat

ajánlatik.

3489

Fritz Schulz jun.

Aktiengesellschaft, Leipzig, u. Eger.

Alkalmi bevásárlási forrás.

DEUTSCH IZIDOR

órák és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Arany-, ezüst- és zálogjegyek
megvételnek. 92

ALAPITTATOTT 1890.

Augenstein K. Alajos

házaságközvetítő intézete

Budapest, VII., Wesselényi-utca 54. szám.

Közvetít házasságokat biztos sikerrel 6 hét alatt.
Eddig több ezer házasság sikerült. — Válaszbélyeg.

ALAPITTATOTT 1890.

Az építető közönség szives figyelmébe!Tisztelettel van szerencsénk a n. é. közönség szives tu-
domására hozni, hogy **Aradon, Kossuth-utca 26. sz.**
a. ujonnan berendezett **építési vállalkozó irodát** nyi-
tottunk.Elvállalunk mindennemű e szakmába vágó építkezési mun-
kálatok szakszerű és pontos kivitelét, gazdasági épületek és
uradalmi telepek fentartását évi átalány összegben. Tervek és
költségvetéseket megrendelésre készséggel készítünk szolid
árakban. — Az építető közönség kegyes megbizását kérve,
vagyunk

kiváló tisztelettel

Kállay Ernő és társa

képesített kőműves mester.

503

602—904. sz.

Magyarpécska község előljáróitól

Árlejtési hirdetmény.Melynél fogva alulírott községi előljárók ezennel közhirre
tesszük, miszerint Aradmegye törvényhatósági bizottságának
645 és 1336—1903. kgy. számú határozatával építetni enge-
délyezett 4-ik, 5-ik és 6-ik tanyai iskola építésének biztosítá-
sára nézve Magyarpécska községhezánál 1904. évi márczius hó
10-én d. e. 9 órakor írásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött szó-
beli árlejtés fog tartatni, melyre az árlejtésben résztvenni
óhajtó vállalkozók ez uton is meghivatnak.

Kikiáltási ár 22.414 kor. 62 fill.

Óvadék a kikiáltási ár 10%-a készpénz- vagy óvadék-
képes értékpapirokban. 548

Magyarpécskán, 1904. február hó 21-én.

Povársay Soma,
községi-főjegyző.**Batka János,**
bíró.**Az érdekelt
malom, gyár, bánya és csép-
lőgépek**tulajdonosai figyelmébe ajánljuk a legújabb 73.595/1903.
IV. b) számú miniszteri rendeletnek teljesen megfelelő-
leg berendezet és kiállított**mentőszekrényeinket**melyeknek készletben léte a gyár és gépvizsgálatok-
nál szigoruan megkivántatik. 118

Fenti mentőszekrények kiegészítésére szolgáló egyes kellékek külön is kaphatók.

Vojtek és Weisz.

drogueria és parfumeria nagykereskedésében

ARADON.Van szerencsém a nagyérdemű utazó közönség szive-
ves figyelmébe ajánlani, hogy a**„Korona“ nagyvendéglőt****Buttyinban**

ujjonnan berendeztem,

és modern butorozatu vendégszobák állanak a n. é. utazó
közönség rendelkezésére.Mérsékelt áron kitűnő ételek és italokat szolgálta-
tok ki, és kereskedelmi utazóknak 10% árengedményt adok.Minden vonat indulásához és érkezéséhez saját ko-
csimat küldöm.

Szives pártfogást kér

546

Kurták Mihály

vendéglős.